

En första analys av den höjda momsens på biografintäkter

- en jämförelse mellan åren 2015 till 2018

Beräkningar, grafer och intervjuer | Olga Ekström, konsult och ekonom

Text och kompletterande beräkningar | Ulrika Sundbäck, ansvarig för biografstöd, Svenska Filminstitutet

Sammanfattning

Den 1 januari 2017 avskaffades filmavtalet. De biografier som visade fler än omkring sex visningar i veckan – så kallade röda biografier – behövde inte längre betala 10 procent av sina biljettintäkter till Svenska Filminstitutet i biografavgift, och samtidigt höjdes momsens på biografbiljetter från 6 procent till 25 procent. Svenska Filminstitutet har i ett första steg låtit en oberoende marknadsekonom analysera hur ett representativt urval av 44 momsregistrerade biografier som får stöd av Svenska Filminstitutet har påverkats av övergången från filmavtal till höjd moms. Fokus har lagts på åren 2015 till och med 2018 och analysen visar att förändringen har påverkat de olika kategorierna olika. De så kallade gröna biograferna i urvalet – som tidigare slapp betala biografavgift på grund av att de inte haft en så omfattande verksamhet – har minskat sin nettointäkt per såld biljett från 85 kronor 2015 till 82 kronor 2018. De röda biograferna i urvalet har däremot höjt sin nettointäkt per såld biljett, efter att biografavgiften räknats bort, och därmed sina marginaler från 78 kronor 2015 till 86 kronor 2018. Antal besök mellan 2015 och 2018 för hela urvalet har minskat med 11,8 procent, jämfört med 4 procent för hela landet. Sett över en tioårsperiod (2009–2018) ligger biobesöken år 2018 i hela landet på 16 363 368, vilket är lite under medel om 16 868 478 besök. På grund av minskningen av nettointäkt per såld biljett och att biografbesöken varit lägre 2018 än 2015 har de gröna biograferna i urvalet i genomsnitt minskat sina nettobiljettintäkter med 17 procent. De före detta röda biograferna i urvalet har på grund av ett minskat antal besök minskat sina nettobiljettintäkter med 2,2 procent.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING.....	0
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	1
BAKGRUND	2
SYFTE MED RAPPORTEN.....	2
METOD	2
Analys och resultat.....	3
HAR BIOGRAFERNAS ANTAL FILMVISNINGAR, ANTAL BIOBESÖKARE OCH INTÄKTER FÖRÄNDRATS?.....	3
Besök, intäkter och visningar hela landet 2009–2018.....	3
Antal visningar	5
DE 44 BIOGRAFERNA I URVALET.....	6
Antal biobesök	6
Biografbesök uppdelat på gröna och röda biografer	7
Antal filmvisningar	7
Antal visningar uppdelat på röda och gröna biografer	8
Hur har momshöjningen påverkat biografernas biljettpris?.....	8
Hur skiljer sig biografägarnas prissättning för de röda och de gröna biograferna?	10
Nettointäkter och bruttopriser för gröna biografer i samband med ortsstorlek.....	12
Biljettpriser för biograferna i urvalet indelade i olika kategorier.....	12
Sammanfattning av nettobiljettintäkterna för urvalet	16
Förändring i filmsättningen	18
Analys av resultatrapporter.....	18
Inslag av annan verksamhet som är inkomstbringande	18
FÖRÄNDRING I ANTAL BIOGRAFER	19
KOMMENTARER FRÅN BIOGRAFÄGARNA I URVAL.....	20
SAMMANFATTNING.....	21

Bakgrund

Den 1 januari 2017 upphörde filmavtalet att gälla och Filminstitutets verksamhet blev helstatligt finansierad. Momsen på biografbiljetter höjdes från 6 procent till 25 procent, samtidigt som den så kallade biografavgiften om 10 procent av bruttobiljettintäkterna som biograferna betalade till Filminstitutet togs bort. Biografer med få föreställningar, omkring sex föreställningar per vecka eller färre, var undantagna biografavgiften och klassades som gröna till skillnad från de som var avgiftspliktiga och kallades röda. De biografer som var momsregistrerade och klassades som gröna var de som fick den största förändringen på grund av momshöjningen på sina nettointäkter. Momshöjningen mötte skarp kritik från biografägarna, som under åren som gått har behövt anpassa sin verksamhet till de förändrade ekonomiska förutsättningarna. Framför allt finns idag farhågor om att biografer med små intäkter, främst i landsbygd, ska få så dåliga förutsättningar att klara sig att de måste lägga ner. Två verksamhetsår efter att momsens har höjts och biografavgiften togs bort har gått. Hur har biograferna anpassat sig?

Syfte med rapporten

Syftet med denna rapport är att se hur filmavtalets avskaffande med momshöjningen och borttagandet av biografavgiften som konsekvens påverkat biograferna. Svenska Filminstitutet har behov av en ekonomisk analys att använda som kunskapsunderlag i en översyn av stöd, och även att presentera för beslutsfattare. Filminstitutets syfte med stöden till biografer är att stärka tillgängligheten till film på biograf i hela landet och att bidra till att biografens särskilda kvaliteter utvecklas.

Frågor rapporten belyser

Hur har filmavtalets avskaffande påverkat biografernas ekonomi och biljettpreis?

Har biografernas verksamhet och antalet filmvisningar förändrats sedan 2017?

Finns det skillnader mellan olika kategorier av biografer?

Har biografägarna ett större behov av stöd idag jämfört med innan filmavtalets avskaffande?

Metod

44 biografer valdes ut för en djupare analys. Ursprungstanken var att jämföra resultatrapporter under en period av två år innan filmavtalet upphörde och två år efter. Urvalet av biografer för jämförelse gjordes slumpvis bland de momsregistrerade biografer som fått stöd för utveckling av biografverksamhet från Filminstitutet år 2017¹, inom följande olika kategorier:

¹ En biograf i urvalet, vilken inte fått utvecklingsstöd 2017 men andra stöd under samma år, är med i urvalet då dess resultatrapport var hopslagen med en annan biograf med samma ägare.

- biografer i orter med färre än 10 000 invånare
- biografer i orter med 10 000 – 19 999 invånare
- biografer i orter med 20 000 – 24 999 invånare
- biografkedjor med ett flertal biografer på orter med färre än 25 000 invånare
- komplementbiografer i storstäderna.

Av de 44 biograferna var 15 biografer röda och 29 gröna². Biografägarna ombads inkomma med resultatrapporter för 2015, 2016, 2017 och 2018. Svarsfrekvensen var låg. Av de 15 röda biograferna har tio bidragit med sina resultatrapporter för de fyra åren och av de 29 gröna biograferna har fyra biografägare bidragit med fullständiga resultatrapporter. Att 14 av 44 biografer valde att delta aktivt gjorde det svårt att dra några generella slutsatser av deras ekonomiska situation utifrån underlaget. För att bredda möjligheten till analys samlades biografstatistik från de 44 biograferna för de fyra åren in och sammanställdes. Biografstatistiken består av öppna filmvisningar inrapporterade till Bioguiden. Fram till och med år 2016 fick Filminstitutet denna statistik direkt från Filmägarnas Kontrollbyrå, och från och med år 2017 får Filminstitutet statistiken direkt från biografägarna då de söker stöd. Statistiken för de 44 biograferna har i de fall det varit möjligt jämförts med totalen för hela landet. Detta för att se hur de biografer som får stöd från Filminstitutet följer biografbranschen. För att ge perspektiv till de senaste årens fluktuationer i besöksstatistik visas siffrorna för hela landet för en tioårsperiod. Siffrorna från 2017 och 2018 har inhämtats från Sveriges Biografägareförbund. Olga Ekström, oberoende ekonom och konsult, har analyserat statistiken från urvalet av 44 biografer och deras resultatrapporter, och gjort beräkningarna och graferna. Ulrika Sundbäck, ansvarig för biografstöd vid Svenska Filminstitutet, har skrivit färdigt rapporten efter Olga Ekströms material och gjort kompletterande beräkningar.

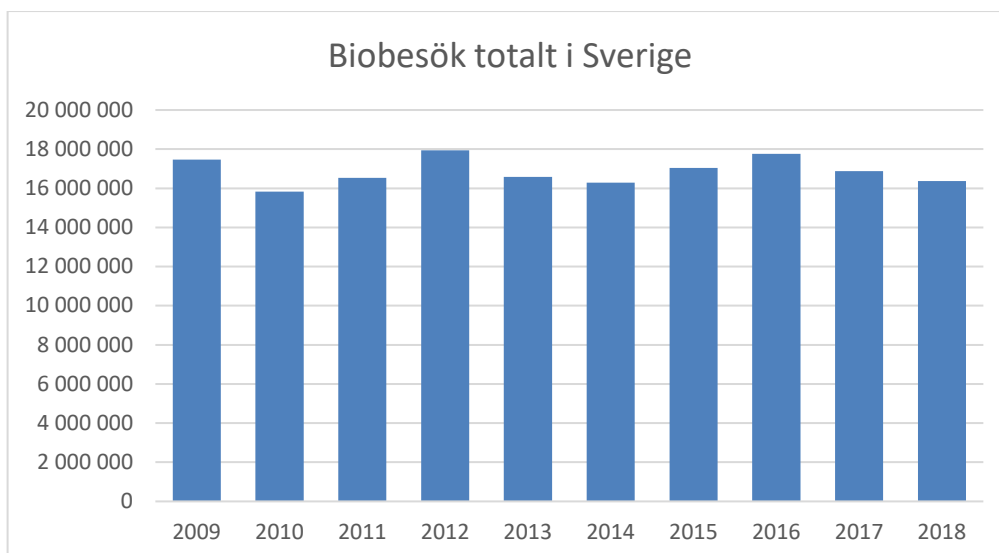
Analys och resultat

Har biografernas antal biobesökare, antal filmvisningar och intäkter förändrats?

Besök, intäkter och visningar hela landet 2009–2018

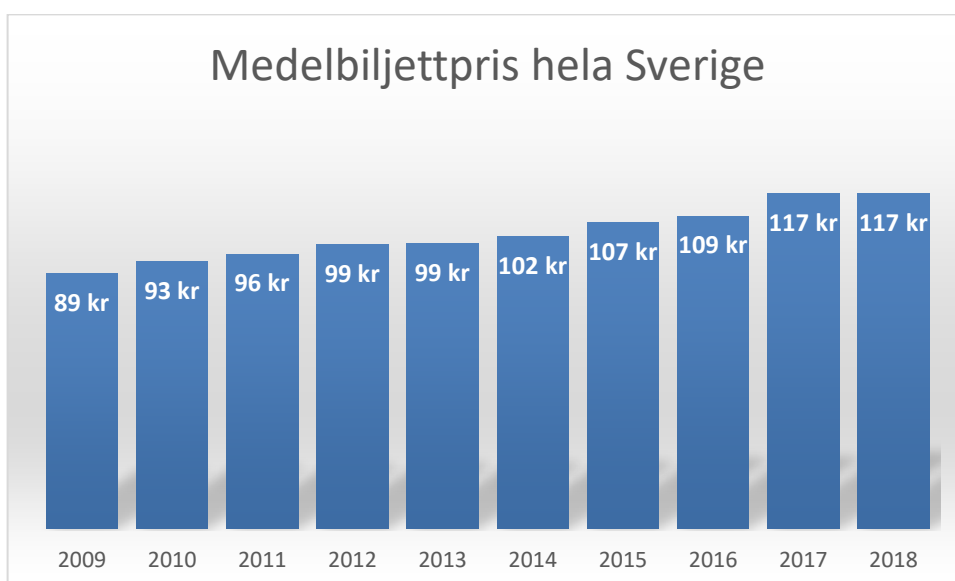
Biobesöken i Sverige har under de senaste tio åren (2009–2018) i genomsnitt varit 16 868 018 om året, och varierat med mellan 15 834 786 (år 2010) och 17 937 081 (år 2012). Året innan momshöjningen gick biobesöken upp till 17 757 429, för att sedan minska under de följande två åren. Fluktuationen är normal om man ser på en tioårsperiod. Ett flertal av de biografägare som ingår i urvalet för rapporten förklarar minskningen av antal besök med en biljettprishöjning orsakad av momshöjningen, andra framhåller att antalet besök varierar med hur populära filmtitlar som får premiär. Toppen under 2016 menar många biografägare bero på publiksuccén *En man som heter Ove*, och dalarna sedan på att det inte funnits någon svensk film som lockat lika många.

² En biograf har betalat 0,8 procent i biografavgift år 2016, och räknats in bland de gröna biograferna.

Källa: Svenska Filminstitutet (2009–2016), Sveriges Biografägareförbund (2017–2018)

Medelbruttobiljettpris, alltså vad publiken betalar för en biljett, har under de här åren ökat från 89 kronor år 2009 till 117 kronor år 2018, och de totala bruttobiljettintäkterna har ökat från 1 551 445 088 kronor år 2015 till 1 909 350 650 kronor år 2018.

Källa: Svenska Filminstitutet (2009–2016), Sveriges Biografägareförbund (2017–2018)

Källa: Svenska Filminstitutet (2009–2016), Sveriges Biografägareförbund (2017–2018)

Genom biljettprishöjningar har biografbranschen som helhet anpassat sig till de nya ekonomiska förutsättningarna. För de fyra åren vi valt att granska har nettointäkt per såld biljett efter avdragen biografavgift för hela landet mellan 2015 och 2018 i genomsnitt ökat med minst 2,7 kronor per såld biljett³. Momshöjningen har alltså helt kompenseras. De totala nettobiljettintäkterna, med avdragen biografavgift 2015 och 2016, för hela landet har minskat med högst 1,2 procent⁴ om man jämför 2015 med 2018, samtidigt som besöken minskat med 4,0 procent när man jämför samma år.

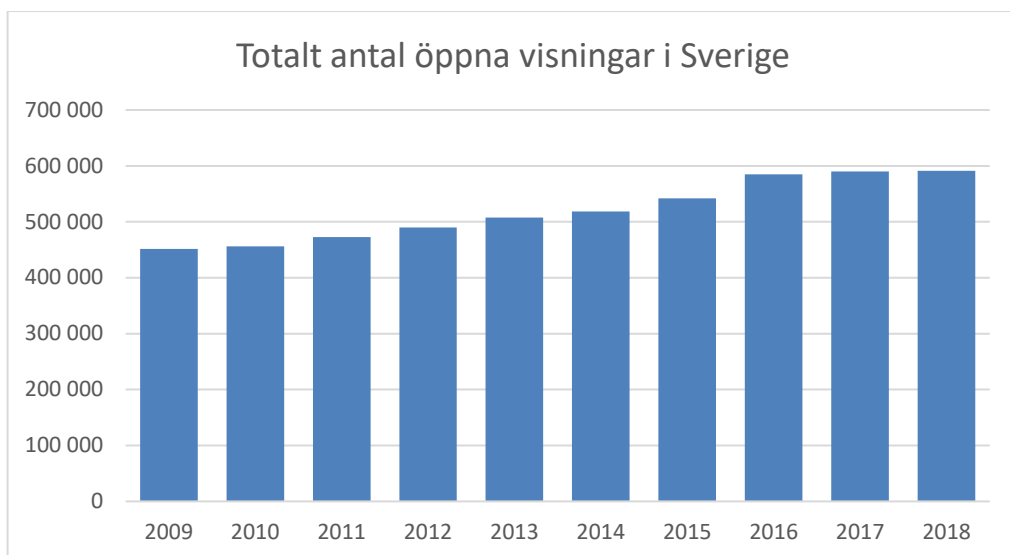
Antal visningar

Antalet öppna visningar i landet har hela tiden ökat, samtidigt som antalet besök per föreställning successivt har minskat. En granskning av Svenska Filminstitutet av de biografier som har fått stöd för öppna visningar – vilket är det stöd som flest biografier på mindre orter söker – visar även det att antalet visningar stadigt ökar. Att antalet visningar ökar förklaras med att tillgången till film och möjligheten att visa film förenklats och blivit allt mindre kostsam i och med digitaliseringen av biograferna och digital distribution av film.⁵

³Det går inte att helt korrekt räkna ut hur de totala nettobiljettintäkterna för hela landet har förändrats, då det inte går att urskilja ur materialet vilka intäkter som kommer från biografier som inte är momsregistrerade. Det är dock en mindre del av Sveriges biografintäkter som kommer från icke momsregistrerade biografier, och dess intäkter som nu räknats bort som en schablonmoms har en positiv påverkan på nettointäkten om de skulle ha inkluderats – de totala nettointäkterna för landet hade höjts med 6 procent för de intäkter som kommer från icke momsregistrerade biografier fram till och med år 2016, och ännu mer, det vill säga 25 procent, från och med 2017. Siffrorna ger alltså en lägsta nivå för de totala nettobiljettintäkterna (som nu räknats ut som om alla biografier vore momsregistrerade) och följaktligen en lägsta nivå även för medelnettointäkt per såld biljett, efter avdragen biografavgift för de avgiftspliktiga föreställningarna för år 2015 och 2016.

⁴ Se ovan.

⁵ Källa: Svenska Filminstitutet, Statistik och analys, 2019

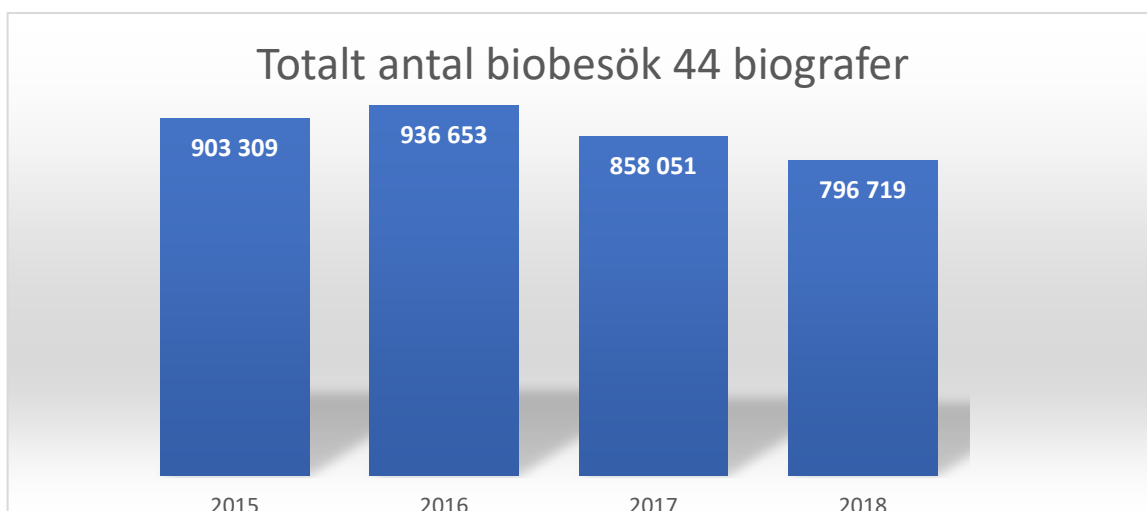

Källa: Svenska Filminstitutet (2009–2016), Sveriges Biografägareförbund (2017–2018)

De 44 biograferna i urvalet

Antal biobesök

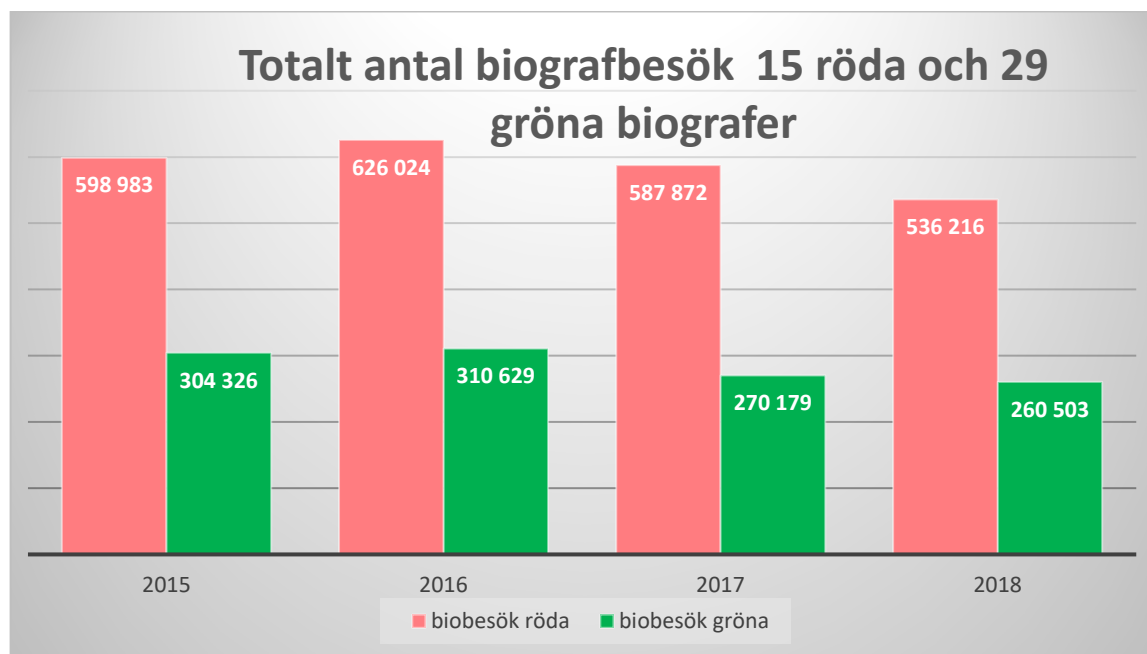
De biografier som valdes ut bland dem som fått stöd från Svenska Filminstitutet visar inte en helt samstämmig bild med resten av landet. Biograferna i urvalet om 44 biografier har under perioden 2015 till 2018 minskat sin andel av de totala besöken på biograferna i landet. Urvalet av de 44 biograferna stod under 2015 för 5,3 procent av de totala biografbesöken. Samma sak 2016 då andelen av de totala besöken var 5,3 procent, för att sedan minska till 5,1 procent 2017 och 4,9 procent 2018. Urvalet av biografier som får stöd från Svenska Filminstitutet har alltså minskat sina besök med mer än genomsnittet i landet. I hela landet minskade biobesöken totalt med 4,0 procent under 2018 jämfört med 2015. De 44 biograferna minskade mer, med 11,8 procent 2018 jämfört med 2015.

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Biografbesök uppdelat på gröna och röda biografer

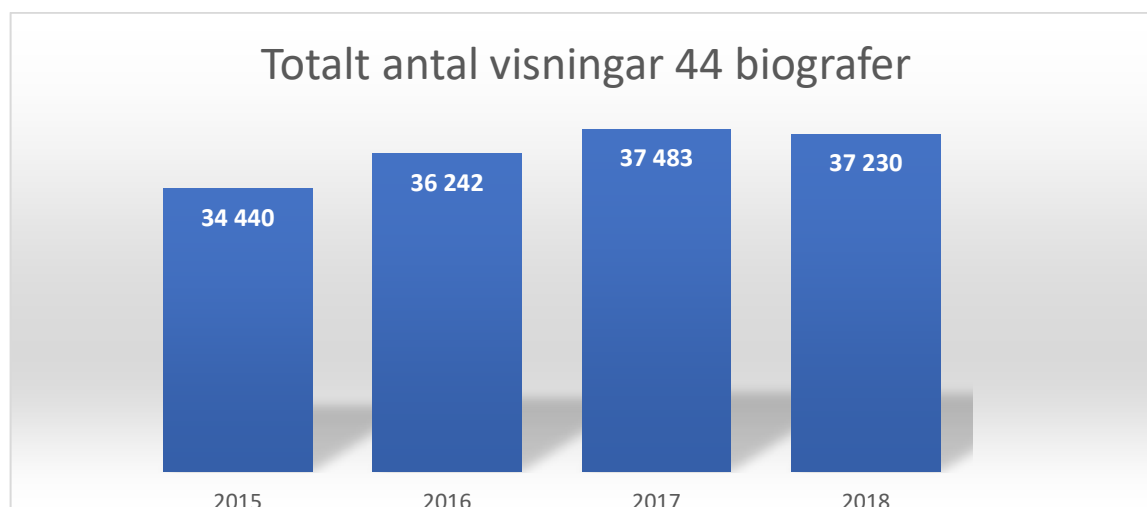
Delar man upp resultatet på före detta gröna och röda biografer i urvalet framträder en skillnad. De gröna biograferna i urvalet minskade sina besök med 14,4 procent från 2015 till 2018, och de röda med 10,5 procent.

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Antal filmvisningar

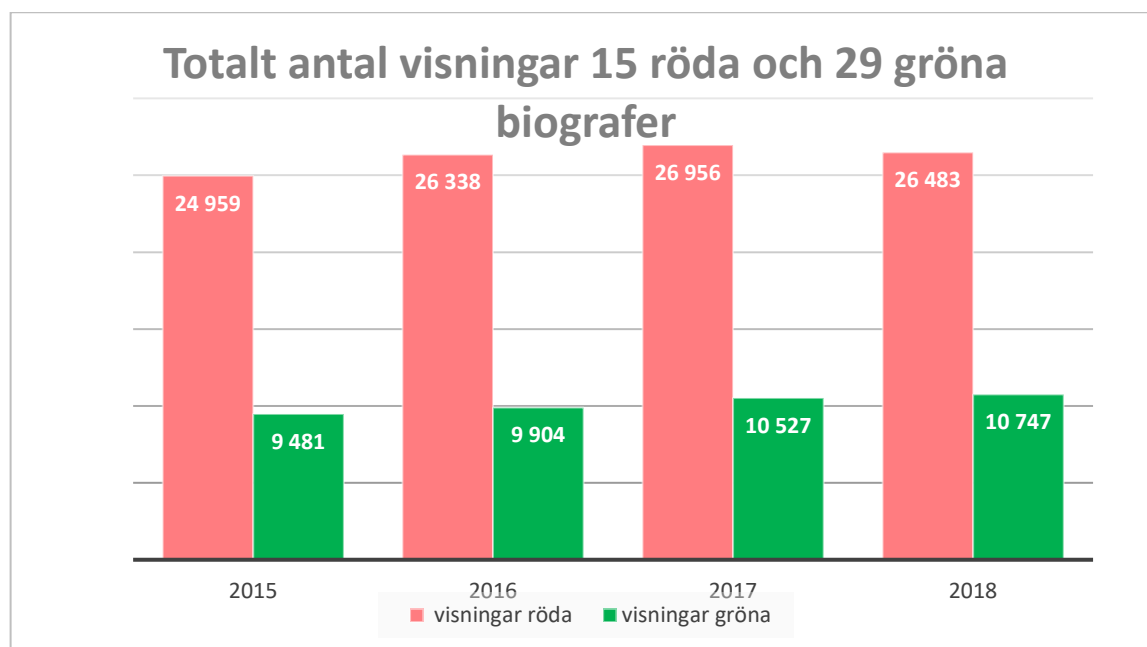
Antalet filmvisningar för de 44 biograferna som ingår i urvalet har liksom för hela landet ökat mellan 2015 och 2018. År 2018 ligger de 8,1 procent över 2015 års antal, att jämföra med ökningen i hela landet, som är 9,4 procent. Trenden ser dock lite annorlunda ut för urvalet än för landet totalt – filmvisningarna har i landet ökat för varje år, medan biograferna i urvalet har ökat sina visningar fram till 2017, för att sedan minska dem något under 2018.

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Antal visningar uppdelat på röda och gröna biografer

Trenden för antalet visningar skiljer sig något för de före detta röda och de före detta gröna biograferna. De röda biografernas visningar har ökat successivt för att sjunka något under 2018. De gröna biografernas filmvisningar har liksom för övriga landet ökat varje år.

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Hur har momshöjningen påverkat biografernas biljettpris?

För att kunna göra en jämförelse för medel- och mediannettointäkt per biljett för röda och gröna biografer åren innan filmavtalets avskaffande och efter har biografavgiften, det vill säga den kostnad som uppgick till 10 procent av de avgiftspliktiga, röda, biografernas bruttobiljettintäkter dragits av från de röda biografernas nettobiljettintäkter för åren 2015 och 2016. Urvalet av de 44 biograferna uppvisar ett ganska homogent utfall utan större avvikelser mellan netto- och bruttointäkter per biljett under de fyra åren och median- och medelintäkter per biljett skiljer sig inte markant sinsemellan. Vi kommer att använda medelpriset i fortsättningen.

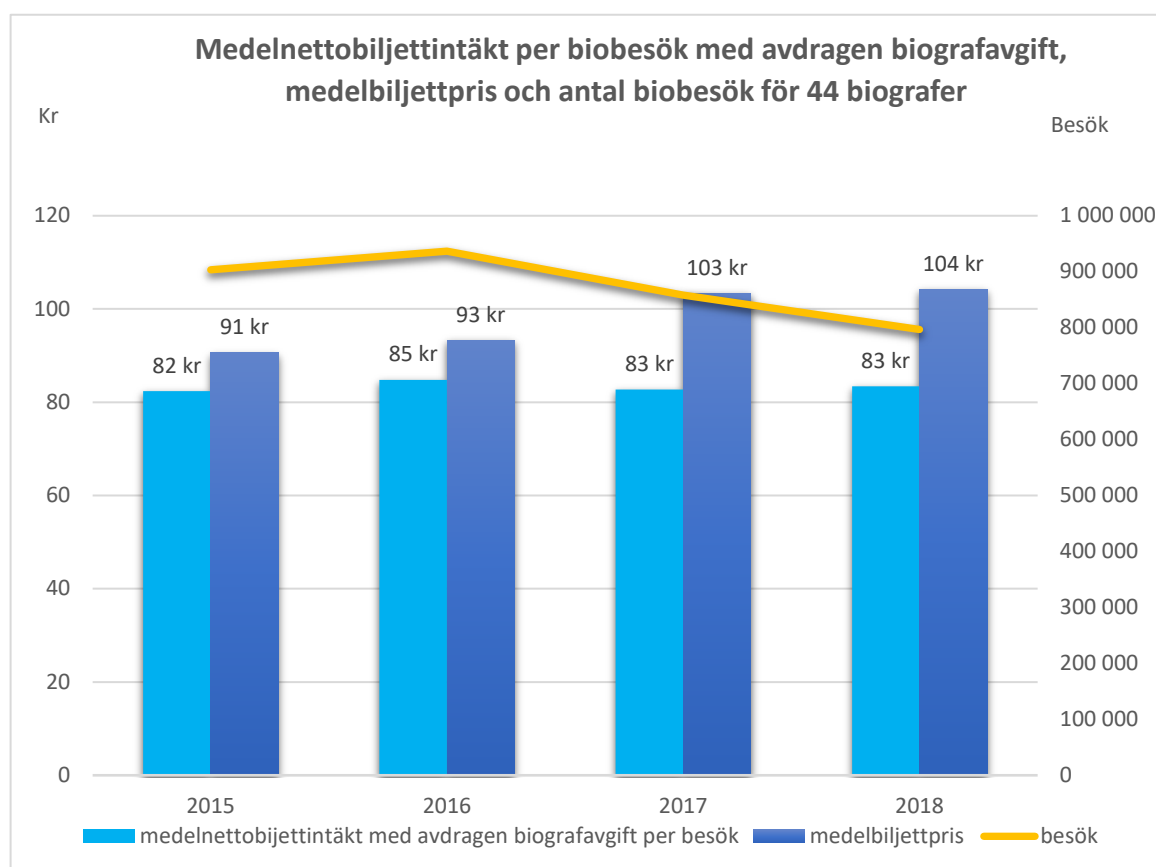
Höjningen av moms från 6 procent till 25 procent på biljettintäkterna den 1 januari 2017 har påverkat ekonomin för de röda och de gröna biograferna olika. De röda betalade under filmavtalet 6 procent moms på nettointäkterna och 10 procent biografavgift på bruttobiljettintäkterna – eller 10,6 procent på nettobiljettintäkterna (vilket är sammanlagt 16,6 procent av nettobiljettintäkterna). För de röda biograferna har momshöjningen med beaktande biografavgiften i praktiken resulterat i att avgifterna till staten ökat från 16,6 procent av nettobiljettintäkterna till 25 procent (en ökning med 8,4 procentenheter). För de gröna biograferna har förändringen varit mer dramatisk, från 6 procent av nettointäkterna till 25 procent (en ökning med 19 procentenheter).

Medelnettobiljettintäkt med avdragen biografavgift per besök (det vill säga genomsnittet av biografernas biljettpriser exklusive moms och med avdragen biografavgift) för hela urvalet har ökat något 2018 i jämförelse med 2015.

Nettobiljettintäkt per biljett ökade året före momshöjningen från 82 kronor till 85 kronor för att sjunka med 2 kronor till 83 kronor år 2017 och stanna på samma nivå år 2018, en ökning på drygt 1 procent. Medelbiljettpriset inklusive moms och biografavgift blev 13 kronor högre år 2018 jämfört med året innan momshöjningen, det vill säga en höjning med 14 procent.

Mediannettobiljettintäkt per såld biljett var 84 kronor år 2015 och höjdes i samband med momshöjningen med 2 kronor för att sedan sänkas till 83 kronor och åter höjas till 85 kronor år 2018. Vi har valt att se på medelnettobiljettintäkt för att även kunna jämföra summorna med hela landet – vi har inte tillgång till den statistiken.

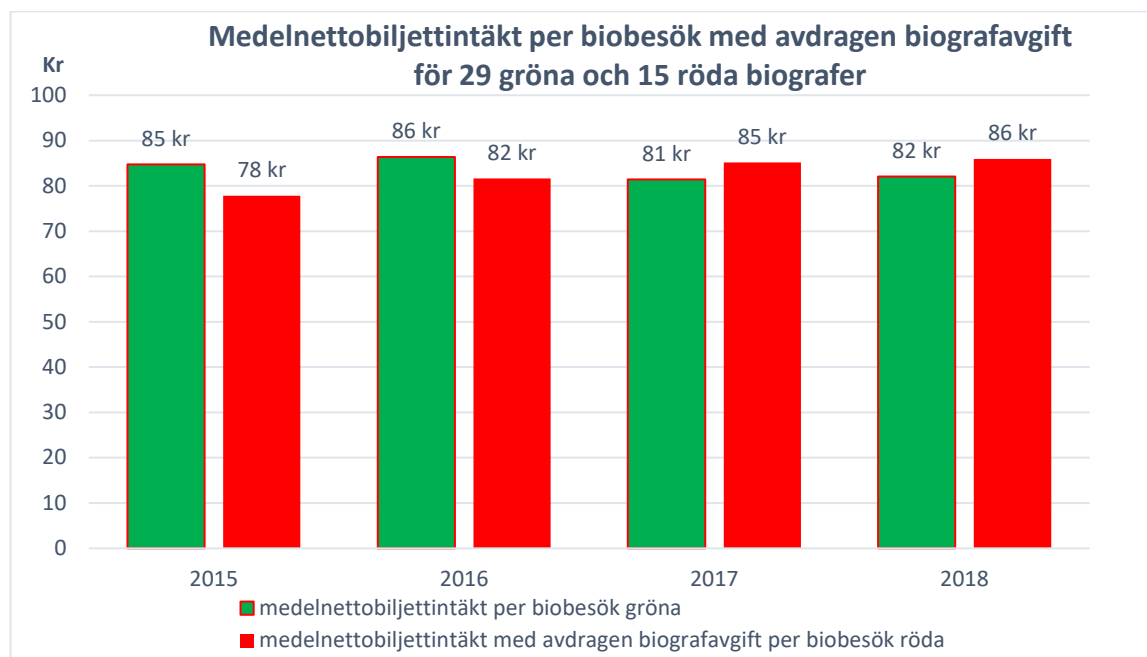
24 av 44 biografier i urvalet har sänkt sin nettointäkt per såld biljett år 2018 jämfört med året innan momshöjningen, år 2016.

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Hur skiljer sig biografägarnas prissättning för de röda och de gröna biograferna?

De röda och gröna biografernas strategi i prissättningen varierar. Medelnettointäkterna per biljett efter att biografavgiften dragits av höjdes för de röda biograferna i urvalet varje år under 2015–2018, medan medelnettointäkterna per biljett för de gröna biograferna gick ner året efter momshöjningen för att sedan höjas något.

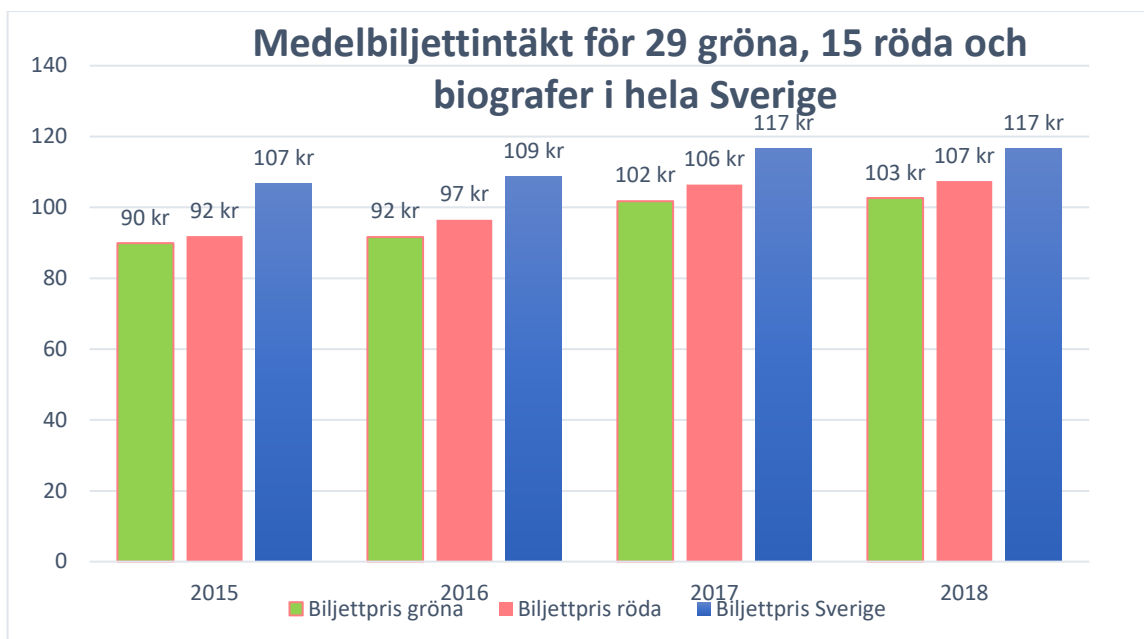

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

De röda biografernas medelnettointäkt per såld biljett under två år före att filmavtalet upphörde var lägre än motsvarande medelpris för de gröna biograferna. I samband med att filmavtalet avskaffades blev de röda biografernas nettointäkt per såld biljett högre än de grönas, vilka sänkte sina nettointäkter per såld biljett.

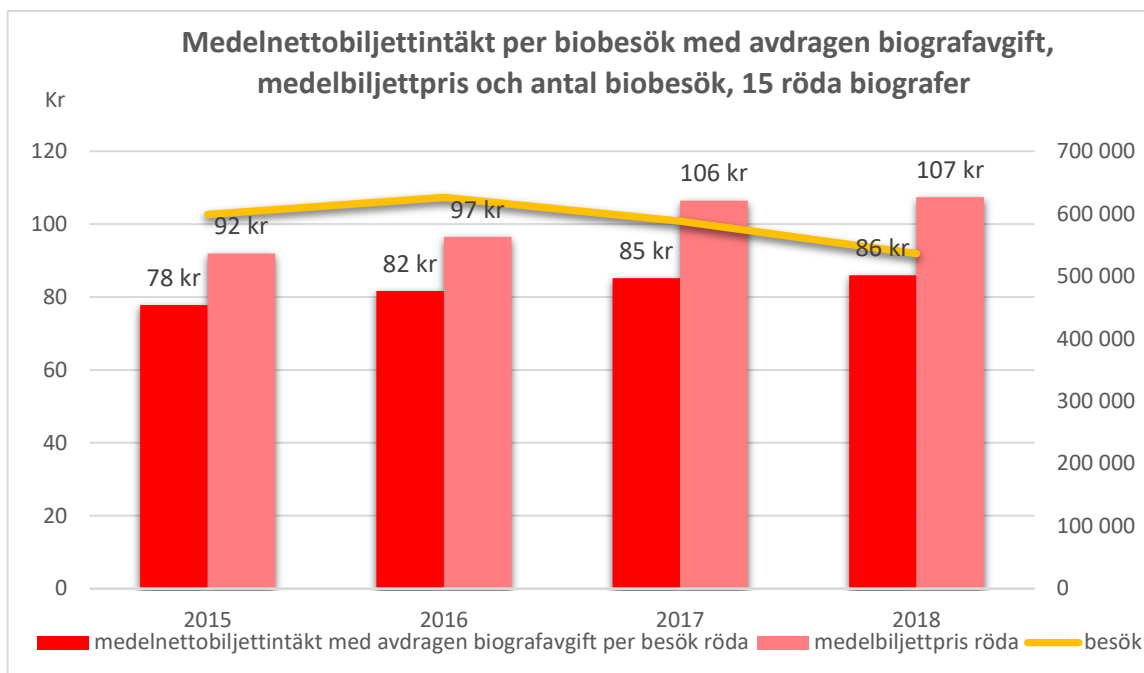
De gröna biograferna var subventionerade innan filmavtalets avskaffande, i och med att de inte behövde betala biografavgift på grund av deras relativt låga visningsfrekvens, och hade i genomsnitt lägre biljettpriser än de röda biograferna. Jämfört med året innan momshöjningen sänkte de gröna biograferna i urvalet sin nettointäkt per såld biljett i genomsnitt från 86 kronor till 81 kronor, det vill säga drygt 6 procent. Det innebär att biobesökarna inte behövde ta hela påverkan av den höjda moms.

I strikt kommersiella företag hänger prissättningens mål ihop med vinstmaximering och i detta fall handlar det om en avvägning mellan biljettpris och antal förväntade besök. Att de gröna biograferna sänkte sina nettointäkter per såld biljett kan vara ett resultat av en farhåga för att tappa besökare. Biljettprissättningen kan också handla om att biograferna vill vara tillgängliga för personer med låg köpkraft.

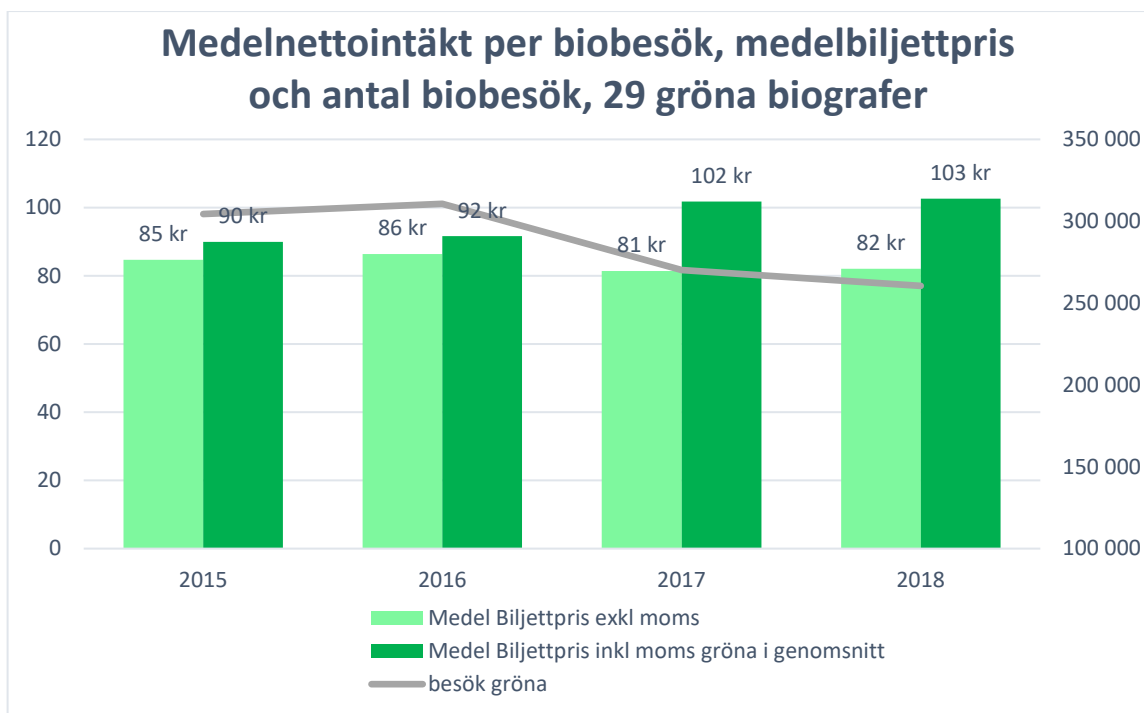

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018), Sveriges Biografägareförbund (för landet totalt 2017–2018)

Biljettpriserna för konsumenterna i landet har från 2015 till 2018 i genomsnitt ökat från 107 kronor till 117 kronor, det vill säga med 9 procent. Motsvarande siffra för de 15 röda biograferna i urvalet är 16 procent, från 92 kronor till 107 kronor. De 29 gröna biograferna har höjt sina biljettpriser med 14 procent, från 90 kronor till 103 kronor. Skulle de gröna biograferna ta samma biljettpris som de röda biograferna skulle det ha höjts med 17 kronor, och skulle de ta samma biljettpriser i genomsnitt som i landet skulle de ha behövt höja biljettpriset med i genomsnitt 27 kronor, det vill säga 30 procent.

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

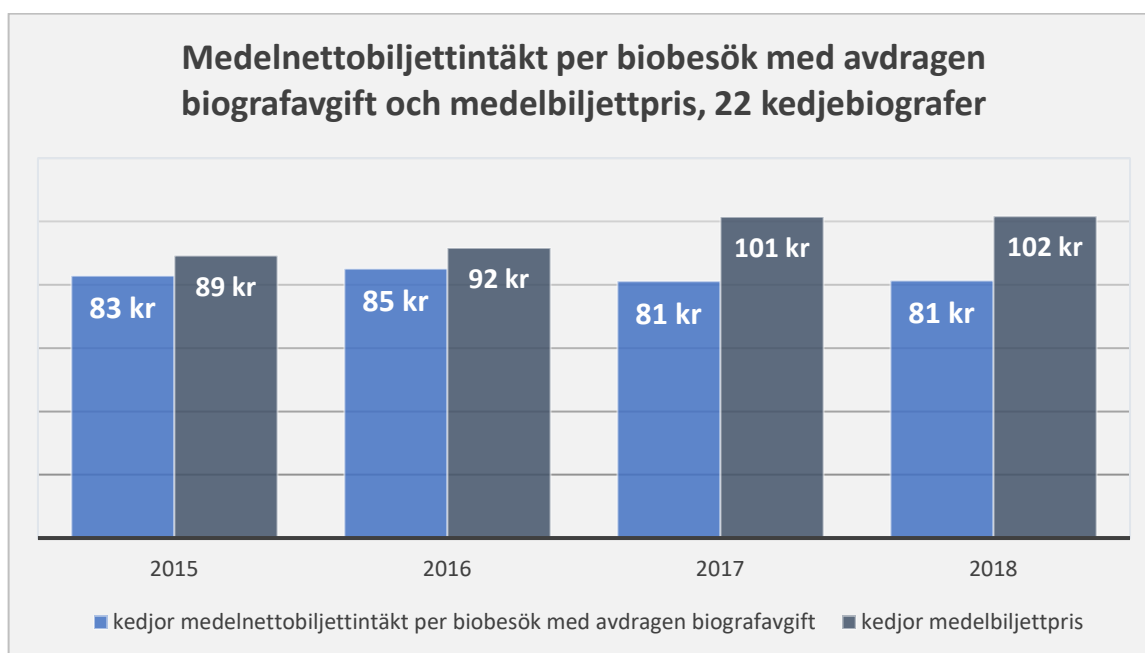
Nettointäkter och bruttopriser för gröna biografer i samband med ortsstorlek

Vi undersökte om det finns ett samband mellan biljettpris och ändring i antal besök i samband med ortsstorlek, men det är svårt att dra en slutsats av resultatet då underlaget inte är särskilt omfattande. I det underlag som finns går det ändå att se vissa trender vad gäller biljettpris och besök för de 29 gröna biograferna i urvalet. Biograferna delades in i fem olika grupper beroende på ortsstorlek, och utifrån uppdelningen går det att se att antal besök för biografer på orter med upp till 5 000 invånare (7 biografer) ökat sina besök mellan 2017 och 2018. Biljettpriserna i dessa orter är i genomsnitt lägst (98 kronor 2018). Biografer i de två grupperna orter med 5 001–10 000 och 10 001–15 000 invånare har högst biljettpriser bland de gröna i urvalet (106 kronor och 105 kronor). Största intäktsminskningen per såld biljett återfinns i orter med 5 001–10 000 invånare, där biograferna kompenserat minst för momshöjningen (de höjde biljettpriserna med 11 kronor mellan 2015 och 2018).

Biljettpriser för biograferna i urvalet indelade i olika kategorier

Biljettpriserna skiljer sig åt i urvalet av biografer. För att se om det finns skillnader i biljettpriser för biografer med olika driftsform prövade vi att dela in biograferna i kategorier på olika sätt. Summan av indelningen blir alltså inte 44 utan varierar beroende på hur vi delat in biograferna. De föreningsdrivna biograferna i urvalet ligger generellt lägre i biljettpris än de biografer som drivs av privata företag (Röda Kvarn i Helsingborg har här räknats in i föreningsdrivna biografer, eftersom aktiebolaget som äger biografen ägs av Folkets Hus och Parker). Samtliga kategorier i urvalet biografer ligger under genomsnittet för landet.

	<i>antal</i>	<i>bruttobiljettpris (kr) år 2018</i>
Komplementbiografer ⁶	3	96
Föreningsägda biografer ⁷	9	97
Biografer som ägs av kedjor ⁸	22	102
Biografer som ägs av privata företag ⁹	35	106
Biografer i landet totalt	430	117

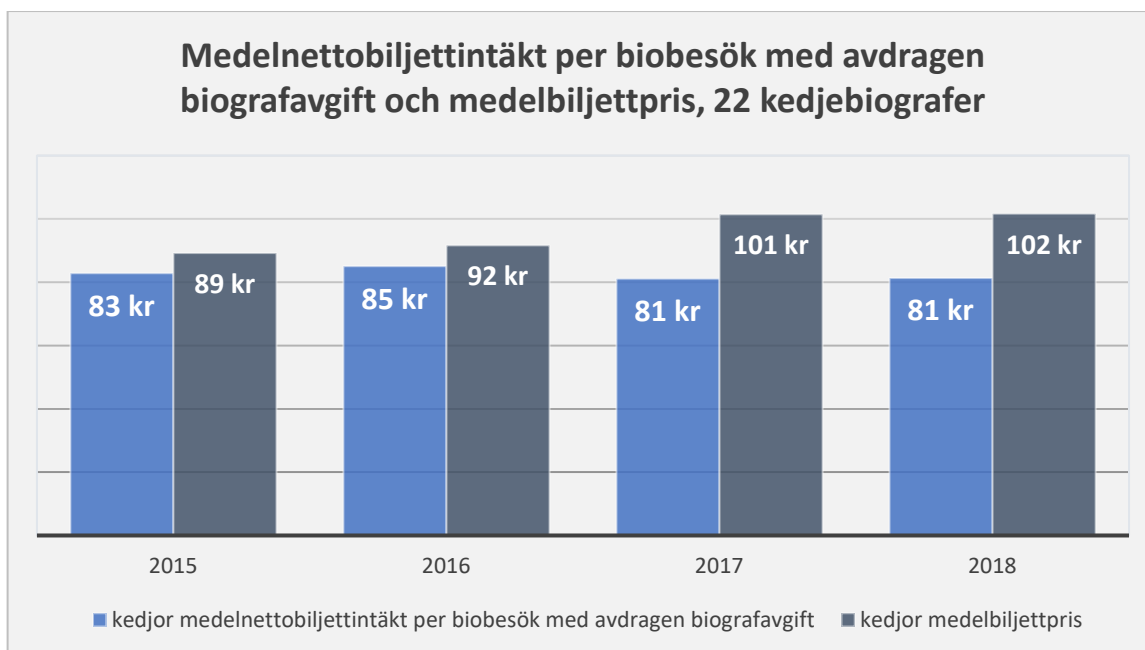
Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

⁶ Biograf på ort med fler än 25 000 invånare där minst 30 procent av de öppna visningarna föregående spelår utgörs av filmer som inte kommer från USA, Sverige, Australien, Storbritannien eller Nya Zeeland.

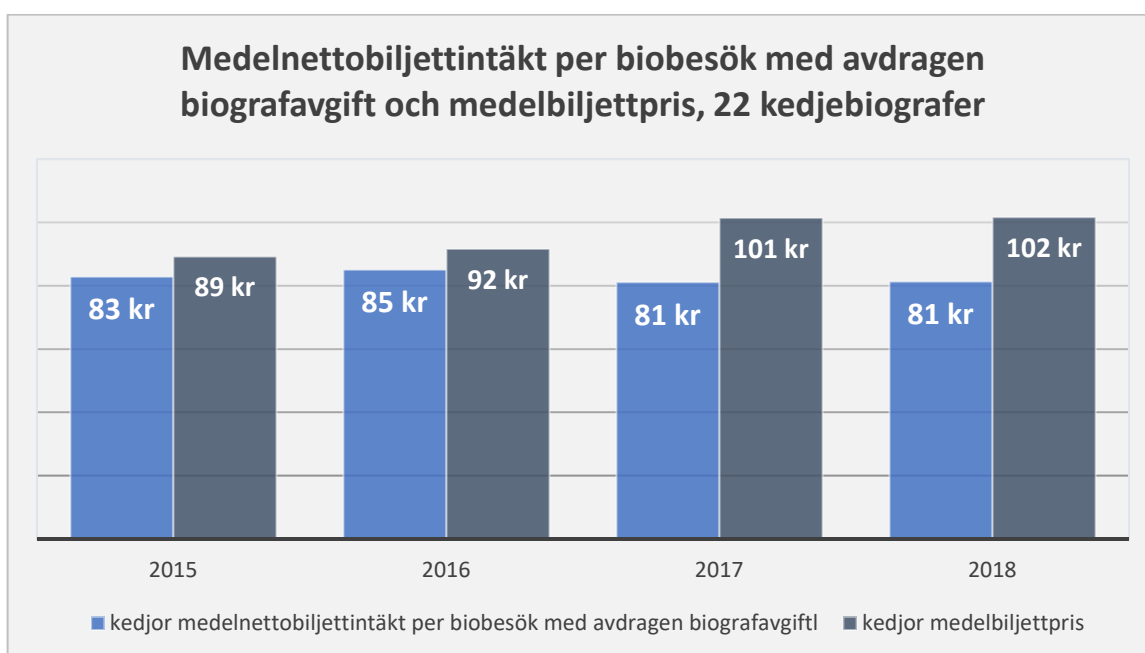
⁷ Inklusive komplementbiograferna.

⁸ Två kedjor med fler än fem biografer, vilka ingår i urvalet som kedjor.

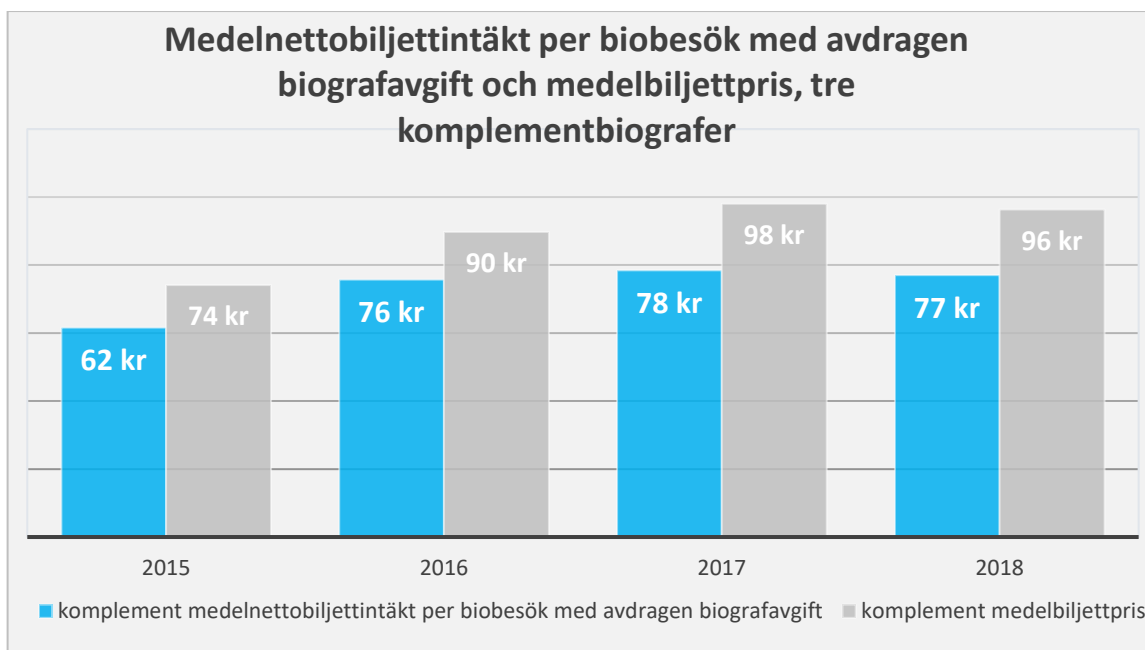
⁹ Inklusive biograferna som ägs av kedjorna.

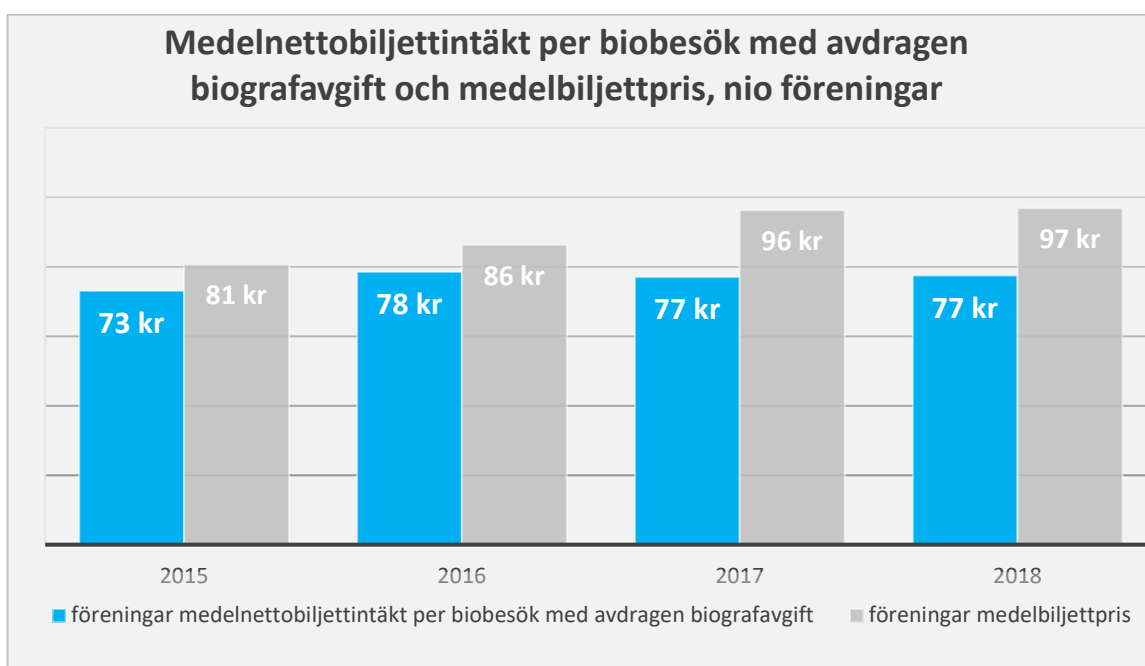
Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

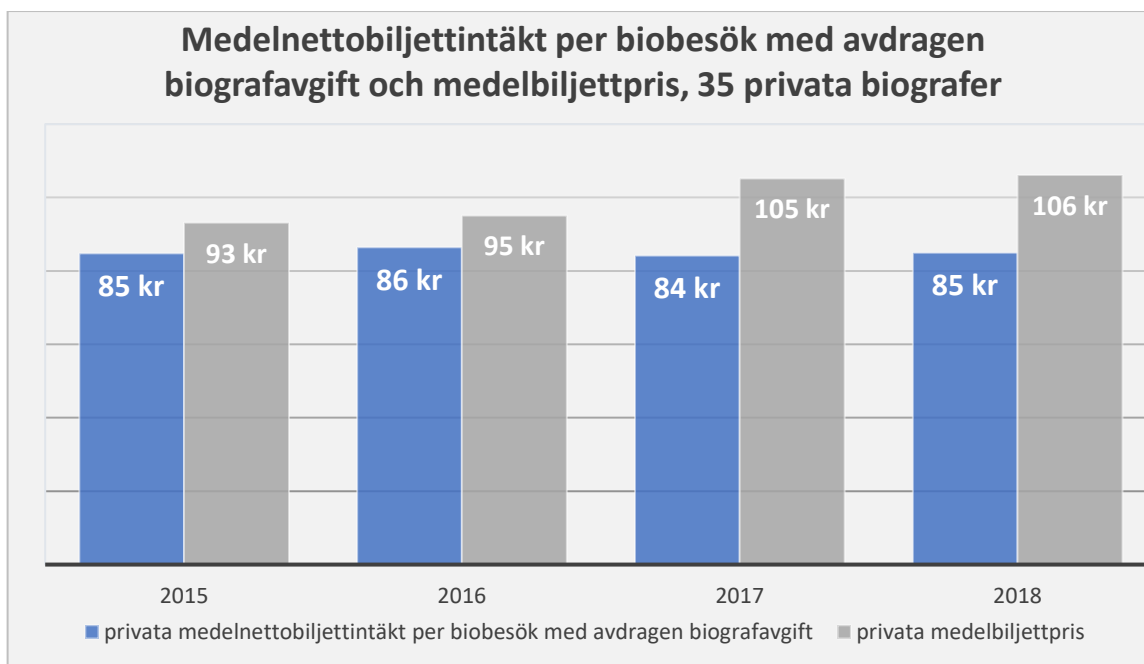
Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

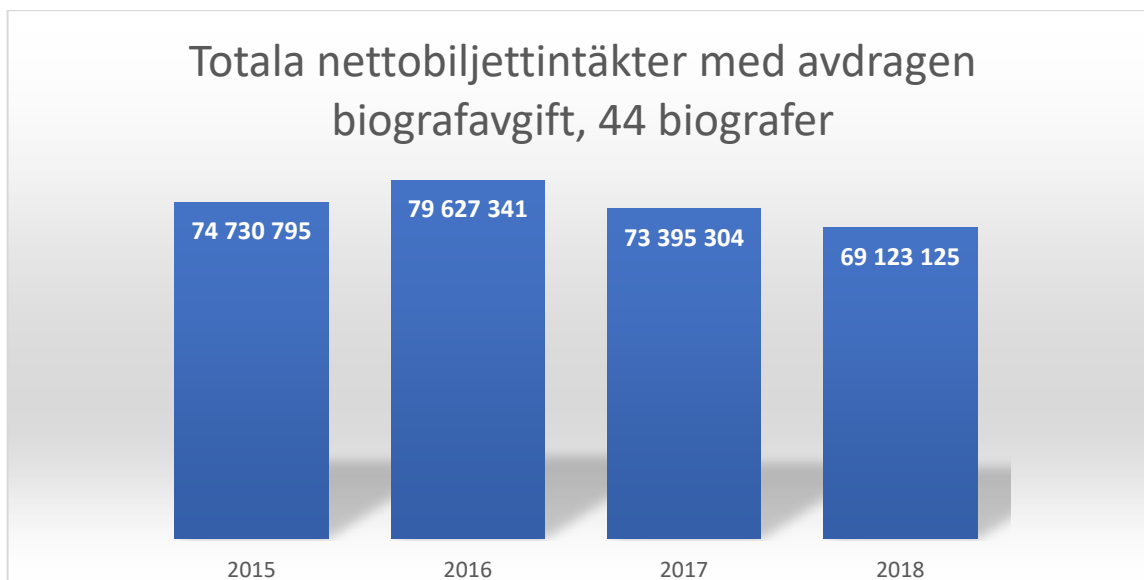
Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Sammanfattning av nettbiljettintäkterna för urvalet

De totala nettbiljettintäkterna med avdragen biografavgift för de 44 biograferna i urvalet ökade med 7 procent året innan momshöjningen för att sedan sjunka följande två år. Det följer inte helt totalen för landet, där nettbiljettintäkterna 2017 var större än 2015.¹⁰

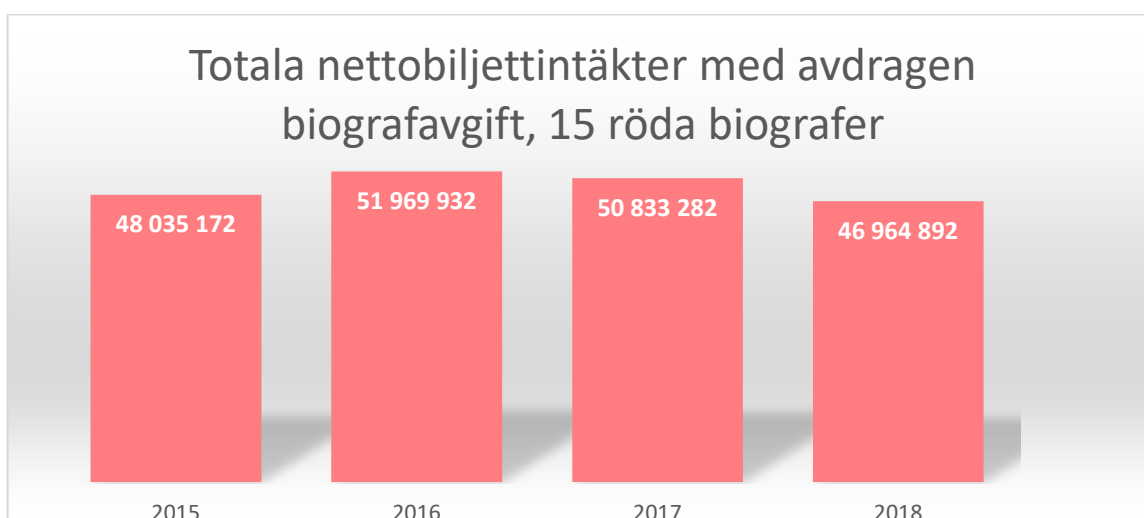

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

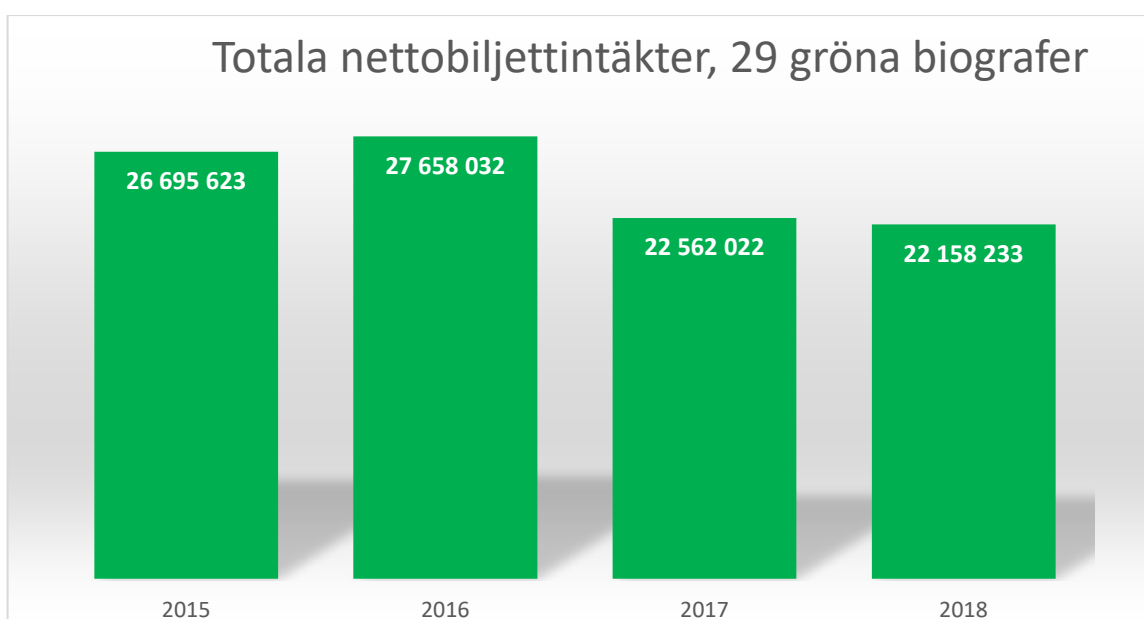
¹⁰ Se sidan 5.

De 15 röda biograferna ökade i genomsnitt sina nettobiljettintäkter med 8,2 procent från år 2015 till 2016, och minskade dem med 2,2 procent 2016 till 2017 och 7,6 procent 2017 till 2018. Motsvarande siffror för de gröna biograferna i urvalet är +3,6 procent, -18,4 procent och -1,8 procent. Motsvarande siffror för hela landet (med reservation för beloppen motsvarande moms som dragits bort även för de icke momsregistrerade biograferna) är +6,3 procent, -4,1 procent och -3,0 procent.

Sex biografer av de 44 har gått emot trenden och ökat sina nettobiljettintäkter mellan år 2016 och 2018. Ägarna till Centrumbiografen i Ronneby och Metropol i Karlshamn förklarar de högre nettobiljettintäkterna med teknisk upprustning och ägarnas stora engagemang vilket smittar av sig på biobesökarna.

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Källa: Svenska Filminstitutet (2015–2016), biografägarnas statistik från Bioguiden (2017–2018)

Under den period om fyra år som vi valt att se på urvalet av biografier som fått stöd från Svenska Filminstitutet har de biografier som från början var gröna minskat sina nettobiljettintäkter med 17,0 procent, jämfört med hela landet, där minskningen av nettobiljettintäkter med biografavgiften borträknad var minst 1,2 procent¹¹. De röda biograferna har minskat sina nettobiljettintäkter med 2,2 procent.

Förändring i procent av nettobiljettintäkter med avdragen biografavgift

	44 biografier	röda	gröna	hela landet ¹²
2015-2018	-7,5 %	-2,2 %	-17,0 %	högst -1,2 %

Förändring i filmsättningen

Har filmsättningen förändrats efter 2017? När besöken går ner och ekonomin försämras uppger biografägarna i urvalet att de i större utsträckning sätter filmer som de tror ger garanterade besökare. Filmer med lägre publikpotential, ofta på andra språk än engelska och svenska, sätts i allt mindre utsträckning. Biografägarna i urvalet uppger att de inte längre har möjlighet att ha samma mångfald inom filmsättningen som innan momsens höjdes.

Analys av resultatrapporter

Vi har fått in resultatrapporter för åren 2015–2018 för 14 av totalt 44 biografier, vilket är ett litet underlag. Vi har ändå granskat det tillgängliga materialet.

När man tittar närmare på de fyra resultaträkningarna för de gröna biograferna framgår det att två biografier av fyra har redovisat en förlust år 2018 medan de båda två hade ett positivt resultat 2016, året före momshöjningen och då besökssiffrorna var högre. En av biograferna, på en ort med 5 001–10 000 invånare, visar ett kraftigt sjunkande resultat över alla fyra åren 2015–2018.

Tre biografier av de fyra har minskat sin nettointäkt per såld biljett i samband med momshöjningen, den fjärde gjorde det redan året före momshöjningen.

De röda biografernas resultatrapporter visar generellt ett minskat rörelseresultat 2018 i jämförelse med 2015. Samtidigt har ungefär hälften ökat sina personalkostnader och sina avskrivningar, det vill säga de har gjort investeringar under perioden.

De här ekonomiska resultaten kan ge fingervisningar men inte allmänna tendenser, utan måste studeras vidare med ett större underlag för att mer generella slutsatser ska kunna dras.

Inslag av annan verksamhet som är inkomstbringande

Flera av de biografier i urvalet som har förbättrat sina rörelseresultat gör satsningar på sidoverksamhet som uthyrning av hela salonger till konferens, företagsevenemang, festivaler och

¹¹ Se sidan 5.

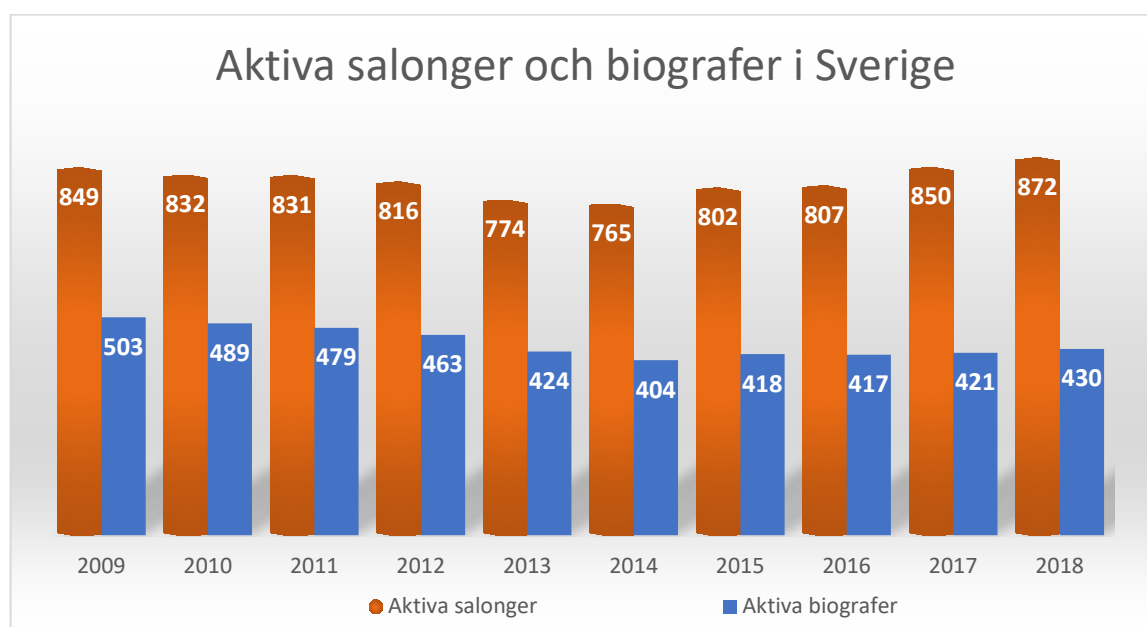
¹² Se sidan 5.

specialarrangemang. Förutom godisförsäljning satsar flera biografägare på kaféverksamhet. I vissa fall överstiger intäkterna från dessa sidoverksamheter nu biografernas nettobiljettintäkter.

Andra biografägare säger samtidigt att det inte är realistiskt för dem att utveckla biograferna åt andra håll än filmvisning. De kan ligga i en ort som är liten och därmed sakna kundunderlag, kan drivas av ideella medlemmar som har svårt att arbeta på fler tider, eller ha andra förutsättningar som gör det svårt att utveckla sidoverksamheter.

Förändring i antal biografier

Fram till och med 2016 fick Svenska Filminstitutet biografstatistik direkt från Filmägarnas Kontrollbyrå. Efter att filmavtalet upphörde lämnar Filmägarnas Kontrollbyrå inte längre dessa uppgifter till Filminstitutet. Svenska Biografägareförbundet har bidragit med siffror för (2016*) 2017 och 2018. De visar att antalet biografier och salonger aktiva med visningar under 2018 var högre än 2015.

Källa: Svenska Filminstitutet 2009-2016, Sveriges Biografägareförbund 2017-2018

*År 2016 var enligt Sveriges Biografägareförbund siffrorna 419 biografier och 829 salonger.

Av urvalet om 44 biografier har en biograf, Smultronstället i Falun som drevs av Björn Biografier AB, stängt i december 2018 och det diskuteras nu om en förening ska ta över driften. Biografen i Gagnef i Dalarna, även den tillhörande Björn Biografier AB, lade ner sin verksamhet i januari 2018, men hade ändå ett antal öppna visningar vilka kommunen köpte in. Biografen i Gagnef kommun har nu tagits över av en förening. Vansbro Bio från samma kedja kommer sannolikt att övergå i kommunens ägo under år 2020. Alla tre biografier var gröna.

Kommentarer från biografägarna i urval

Utredaren har intervjuat biografägarna i urvalet om hur de upplever att det är att driva biograf efter 2017. Här följer ett urval av deras kommentarer.

Peter Fornstam, vd för Svenska Bio (som har biografier i 47 städer i Norden, varav 35 finns i Sverige) och ordförande i Sveriges Biografägareförbund, om att antalet registrerade biografier hos Filmägarnas Kontrollbyrå har sjunkit stadigt (vi hade inte fått några siffror som visade hur antalet biografier aktiva med filmvisningar under 2017 och 2018 har förändrats när Peter Fornstam uttalade sig om detta):

”Min tro är att dessa (de som avregistrerats, reds anm) är singelbiografier på väldigt små orter och som haft svag lönsamhet eller ingen lönsamhet alls.

När de nu tvingats fatta ett beslut om framtiden har de bestämt sig för att lägga ner rörelsen för gott. Det är säkert sådana som varit vilande men det finns också några som bara stängt ner, Gagnef exempelvis.

Troligen fortsätter detta då den svaga lönsamheten som infunnit sig från 2017 blir mer synlig sett över ett antal år och gör att en del äldre biografägare kommer att ha svårt att lämna över till någon annan.

I absoluta besökstal för branschen så slår det inte så hårt men för de orter som berörs så känns det obehagligt och som ytterligare ett bevis på stads-/landsbygdsproblematiken.”

Vad gäller att antalet aktiva biografier och salonger ökat under 2017 och 2018 säger Peter Fornstam: ”Bland annat har Capitol i Stockholm tillkommit och Nordisk Biograf i Uppsala och Svenska Bio har byggt nya salonger i Visby, Borås och Värnamo och BjörnBio har öppnat en ny biograf i Sandviken under 2017–2018. Samtliga dessa investeringsbeslut har säkerligen tagits före 2015 då det är så långa ledtider på biografetableringar.”

Pär-Magnus Almqvist, delägare till Eurostar AB, kommenterar: ”Vi har inte kunnat kompensera oss med alternativ verksamhet. Det som ligger närmast till hands är de kända operavisningarna. Efter att ha provat detta på flera biografier konstaterar vi dels att marknaden börjar bli mättad efter 10 år med opera, dels att de avgifter Metropolitan och Folkets Hus tar ut gör det ekonomiskt omöjligt. En annan möjlighet är rena klassikervisningar men även där har ett ekonomiskt jämnviktsläge ställt in sig mellan distributör och biograf som gör det svårt. Det är dyrare filmhyra att visa en klassiker än en kommersiell film. Att utveckla biograferna åt andra håll än filmvisning har vi ingen organisation för och kan inte finansiera.

Ekonomi för våra biografier har drabbats hårt och flera biografier kan inte längre ta sin proportionella andel av overheadkostnaderna. Bolagets vinstmedel minskar och det blir svårt att investera sig ur situationen när pengar inte finns. Det är därför viktigt med det omställningsstöd staten införde och att det bibehålls.”

De framgångsrika biografägarna i Ronneby (Centrumbiografen) och Karlshamn (Metropol), Tomas Forsberg och Peter Johansson, som ökade sina biobesök när andra minskade, säger: ”Vi har i princip ökat biobesöken fram till år 2017. Nu har vi ingen ökning av besöken, snarare en minskning 2018–2019. Men med högre priser och framförallt fokus på merförsäljning och reklamförsäljning har vi lyckats hålla omsättningen på liknande nivå.”

Angående att antalet biobesök i landet minskat kommenterar Tomas Jönsson, biografägare i Bromölla: ”Det minskade antalet besökare kan säkert delvis tillskrivas det kraftigt höjda biljettpriset. Vi har dessutom en stor andel besökare "utifrån" som utöver detta ska betala kostnaden för till exempel bensin. Och det vet var och en med bil vad detta kostar. Så sammantaget blir kanske biobesöket så pass dyrt att folk i större utsträckning väljer att avstå.”

”Vi tappar cirka 200 000–300 000 kronor varje år på grund av momshöjningen”, säger biografägaren till en före detta grön biograf, Röda Kvarn i Kalix.

Angående att biografägare i större utsträckning satsar på mer säkert publika filmer när biografintäkterna går ner, säger Björn Wallgren, ägare till Björn Biografer AB: ”Man kör mer och mer på populära, breda filmer.”

Vad gäller stöden från Svenska Filminstitutet menar ägarna till de gröna biograferna i urvalet samstämmigt att de negativa effekterna av momshöjningen och att antalet biobesökare har minskat har gjort att betydelsen av stöden ökat. ”Stöd löser väl inte alla problem men många stöd är bra”, uppger en biografägare.

Sammanfattning

Att filmavtalet upphörde den 1 januari 2017 har påverkat biografernas ekonomi olika beroende på vilka förutsättningar de har. Biograferna i landet totalt har under de två åren innan och två åren efter filmavtalet upphörde höjt sina biljettpriser från 107 kronor i genomsnitt till 117 kronor. Den höjningen gör att intäkten per såld biljett, nettointäkten per såld biljett efter att biografavgiften¹³ räknats bort, i genomsnitt är minst 2,7 kronor högre 2018 än den var 2015. Däremot har de totala nettointäkterna minskat något, då publiksiffrorna gått ner. Det skulle kunna förklaras med en naturlig fluktuation, eftersom det inte funnits några filmer som varit utmärkande publikdragande, men det går inte att dra några slutsatser av underlaget. 2018 ligger strax under medel för en tioårsperiod.

De 44 biograferna som slumpvis valts ut bland dem som får stöd från Svenska Filminstitutet har en annan situation än den som en övergripande bild visar. De biografer som ingår i urvalet består både av biografer som klassades som gröna under filmavtalet, på grund av att de hade ett lågt antal visningar i veckan, och därmed slapp betala biografavgiften (29 biografer i urvalet) och biografer som klassades som röda (15 biografer i urvalet) och därmed betalade biografavgiften. De gröna biograferna har fått en höjning av momsens med 19 procentenheter, medan de röda i praktiken fått en höjning av avgifter till staten med 8,4 procentenheter. Besöken på urvalet av biografer har minskat med 11,8 procent från 2015 till 2018. I hela landet är minskningen 4,0 procent. De gröna biograferna minskade under perioden sina besök med mer än de röda.

De röda biograferna i urvalet har ökat sin nettointäkt per såld biljett efter att biografavgiften dragits av med 8 kronor (10,3 procent) under perioden, medan de gröna biograferna tvärtom har minskat sin nettointäkt per såld biljett med 3 kronor (3,5 procent). Motsvarande siffra för landet är 10 kronor (9,3 procent).

¹³ 10 procent av bruttobiljettintäkterna.

De röda biograferna i urvalet har ett medelbiljettpris om i genomsnitt 107 kronor och de gröna 103 kronor. Det är alltså lägre än för medelbiljettpriset i landet totalt.

Föreningsägda biografer i urvalet har lägre medelbiljettpriser än privatägda, 97 kronor jämfört med 106 kronor.

De röda biograferna i urvalet har minskat sina nettointäkter med 2,2 procent mellan 2015 och 2018, medan de gröna biograferna har minskat sina nettointäkter med 17,0 procent. Motsvarande siffra för landet är en minskning med högst 1,2 procent¹⁴.

Biografägarna uppger att de när besökssiffrorna går ner och ekonomin blir sämre i större utsträckning sätter filmer som de tror har stor publikpotential. Filmer med uppskattat lägre publikpotential, som skulle bredda utbudet, sätts i allt mindre utsträckning.

Det är omöjligt att dra generella slutsatser om biografernas ekonomi utifrån de resultatrapporter biografägare bidragit med, då endast 14 av 44 biografer visat sina fullständiga resultat.

Två före detta gröna biografer i urvalet har stängt under 2018 och en av dem har öppnat igen i föreningsregi.

Antal biografer i landet som varit aktiva med visningar har ökat med 12, från 418 till 430, mellan 2015 och 2018 och antal salonger som varit aktiva med visningar med 70, från 802 till 872.

¹⁴ Se sidan 5.